

gaaende, og Kurserne er vigende, har Bygherrene som Regel Interesse af at afvente Bedring i Kursniveauet. Det forøgede Kurstab medfører en Forøgelse af Anskaffelsessummen, og hvis Bygherren er et Haandværkerkonsortium, forringes Entreprenørernes Dækningsprocent.»

Til Grund for denne Betragtning maa ligge den Opfattelse, at Bygherren i visse Tilfælde bør spekulere i en Kursgevinst. Jeg tror, at dette er urigtigt. Hensigten med Bestemmelserne om forskudsvis Udbetaling af Kredit- og Hypotekforeningslaan er jo netop at eliminere Kursrisikoen, og hvornaar kan en Bygherre have begrundet Formodning om, at Kurserne vil stige i den Tid, det tager for ham at gennemføre sit Byggeri? Under alle Omstændigheder bør en saadan eventuel Kursgevinst ikke indgaa i Finansierungsplanen, og kun den kapitalstærke Bygherre kan tillade sig at tage den Risiko, det er ikke at benytte Muligheden for forskudsvis Prioritering.

Ved Fordelingsplanen forstaas en Opstilling over samtlige Entrepresesummer og andre Udgifter vedrørende et Byggeforetagende, der angiver, i hvor mange Rater og med hvilke Beløb disse udbetales paa Byggeriets forskellige Stadier. Fordelingsplanens Formaal er at fyldestgøre Entreprenørerne forholdsmæssigt dels efter det præsterede Arbejde og dels saaledes, at Entreprenørerne opnaar samme procentvise Dækning af deres Entrepresesummer henholdsvis af de foreliggende kontante Byggemidler og af de endelige Byggemidler (Prioritetslaan m. v.).

Ved saaledes paa Forhaand i Detailler at fastlægge, i hvilket Tempo og med hvilke Beløb de forskellige Deltagere i Byggeriet skal fyldestgøres, opnaas det, at Risikoen fordeles, saa man undgaar, at Smerten ved et uheldigt Forløb — der eventuelt slaar Bygherren i Stykker — kommer til at ramme en enkelte Entreprenør uforholdsmæssigt haardt. I denne Forbindelse maa erindres, at jo bedre det lykkes at gennemføre en ligelig Fordelingsplan, i jo højere Grad vil samtlige implicerede være interesseret i at søge et uheldigt Byggeri afviklet paa den for alle Parter lempeligste Maade. Egeninteressen vil falde sammen med den fælles Interesse.

Under Behandling af Fordelingsplanen og

Finansierungsplanen gør Forfatteren sig gentagne Gange til Talsmand for den størst mulige Offentlighed omkring Byggeriet, og under de Vilkaar Byggeriet gennemføres i Dag, og hvor der ofte paa Grundlag af en beskedent Egenkapital arbejdes med store Værdier, kan der ikke være Tvivl om, at det er i alles — og i Samfundets — Interesse, at det Byggeri, der sættes i Gang, hviler paa et sundt Grundlag. Et vigtigt Middel til at sikre dette er, at der gives samtlige Deltagere Mulighed for at blive bekendt med Byggeriets Økonomi.

Ved sin Gennemgang af de forskellige Emner har Forfatteren bestræbt sig paa at give klare Definitioner af de forskellige Begreber, og med den ofte uklare Sprogbrug, der anvendes, hvor Talen er om Byggeri, er det en værdifuld Side af Bogen, at der er gjort et Arbejde for Udbredelse af en fast Terminologi.

Af stor praktisk Værdi er det, at Bogen indeholder en Række Eksempler, og at den i talrige Fodnoter henviser til Litteratur, hvor de paagældende Emner er udførligere behandlet.

Poul Dahlgaard.

Maurice Dobb : Sovjets Planøkonomi i Krig og Fred. Frit Forlag A/S. København 1946. 149 Sider. Pris 4,50 Kr.

Interessen for russisk Samfundsøkonomi synes at følge en vis Rytme. Der kan allerede nu nævnes tre Toppe: Krigskommunismens første Aar omkring 1920, Femårsplanens første Aar omkring 1930, og nu paa ny efter den anden Verdenskrigs Afslutning. Indimellem har der været nogenlunde Stilhed om Emnet, og det er karakteristisk, at den teoretiske Debat om Prisdannelsen i et socialistisk Samfund, der førtes rundt om i Tidsskrifterne i 1930'erne, fortrinsvis bevægede sig i luftige Fantasiriger og kun i ringe Grad var inspireret af Erfaringerne fra Rusland.

Interessekulminationerne omkring 1920 og 1930 havde det tilfælles, at Sovjetøkonomien paa hvert af disse Tidspunkter forlod hævdevundne økonomiske Principper og begav sig ind i ikke tidligere prøvede Eksperimenter. Den Interessebølge, der nu er opstaaet, kan ikke paa samme Maade henføres til iøjnefaldende Nydannelser inden for den russiske Økonomi. Den hidrører fra den enkle Kends-

gaaende, og Kurserne er vigende, har Bygherrene som Regel Interesse af at afvente Bedring i Kursniveauet. Det forøgede Kurstab medfører en Forøgelse af Anskaffelsessummen, og hvis Bygherren er et Haandværkerkonsortium, forringes Entreprenørernes Dækningsprocent.»

Til Grund for denne Betragtning maa ligge den Opfattelse, at Bygherren i visse Tilfælde bør spekulere i en Kursgevinst. Jeg tror, at dette er urigtigt. Hensigten med Bestemmelserne om forskudsvis Udbetaling af Kredit- og Hypotekforeningslaan er jo netop at eliminere Kursrisikoen, og hvornaar kan en Bygherre have begrundet Formodning om, at Kurserne vil stige i den Tid, det tager for ham at gennemføre sit Byggeri? Under alle Omstændigheder bør en saadan eventuel Kursgevinst ikke indgaa i Finansierungsplanen, og kun den kapitalstærke Bygherre kan tillade sig at tage den Risiko, det er ikke at benytte Muligheden for forskudsvis Prioritering.

Ved Fordelingsplanen forstaas en Opstilling over samtlige Entreprisesummer og andre Udgifter vedrørende et Byggeforetagende, der angiver, i hvor mange Rater og med hvilke Beløb disse udbetales paa Byggeriets forskellige Stadier. Fordelingsplanens Formaal er at fyldestgøre Entreprenørerne forholdsmæssigt dels efter det præsterede Arbejde og dels saaledes, at Entreprenørerne opnaar samme procentvise Dækning af deres Entreprisesummer henholdsvis af de foreliggende kontante Byggemidler og af de endelige Byggemidler (Prioritetslaan m. v.).

Ved saaledes paa Forhaand i Detailler at fastlægge, i hvilket Tempo og med hvilke Beløb de forskellige Deltagere i Byggeriet skal fyldestgøres, opnaas det, at Risikoen fordeles, saa man undgaar, at Smerten ved et uheldigt Forløb — der eventuelt slaar Bygherren i Stykker — kommer til at ramme en enkelte Entreprenør uforholdsmæssigt haardt. I denne Forbindelse maa erindres, at jo bedre det lykkes at gennemføre en ligelig Fordelingsplan, i jo højere Grad vil samtlige implicerede være interesseret i at søge et uheldigt Byggeri afviklet paa den for alle Parter lempeligste Maade. Egeninteressen vil falde sammen med den fælles Interesse.

Under Behandling af Fordelingsplanen og

Finansierungsplanen gør Forfatteren sig gentagne Gange til Talsmand for den størst mulige Offentlighed omkring Byggeriet, og under de Vilkaar Byggeriet gennemføres i Dag, og hvor der ofte paa Grundlag af en beskedent Egenkapital arbejdes med store Værdier, kan der ikke være Tvivl om, at det er i alles — og i Samfundets — Interesse, at det Byggeri, der sættes i Gang, hviler paa et sundt Grundlag. Et vigtigt Middel til at sikre dette er, at der gives samtlige Deltagere Mulighed for at blive bekendt med Byggeriets Økonomi.

Ved sin Gennemgang af de forskellige Emner har Forfatteren bestræbt sig paa at give klare Definitioner af de forskellige Begreber, og med den ofte uklare Sprogbrug, der anvendes, hvor Talen er om Byggeri, er det en værdifuld Side af Bogen, at der er gjort et Arbejde for Udbredelse af en fast Terminologi.

Af stor praktisk Værdi er det, at Bogen indeholder en Række Eksempler, og at den i talrige Fodnoter henviser til Litteratur, hvor de paagældende Emner er udførligere behandlet.

Poul Dahlgaard.

Maurice Dobb : Sovjets Planøkonomi i Krig og Fred. Frit Forlag A/S. København 1946. 149 Sider. Pris 4,50 Kr.

Interessen for russisk Samfundsøkonomi synes at følge en vis Rytme. Der kan allerede nu nævnes tre Toppe: Krigskommunismens første Aar omkring 1920, Femårsplanens første Aar omkring 1930, og nu paa ny efter den anden Verdenskrigs Afslutning. Indimellem har der været nogenlunde Stilhed om Emnet, og det er karakteristisk, at den teoretiske Debat om Prisdannelsen i et socialistisk Samfund, der førtes rundt om i Tidsskrifterne i 1930'erne, fortrinsvis bevægede sig i luftige Fantasiriger og kun i ringe Grad var inspireret af Erfaringerne fra Rusland.

Interessekulminationerne omkring 1920 og 1930 havde det tilfælles, at Sovjetøkonomien paa hvert af disse Tidspunkter forlod hævdevundne økonomiske Principper og begav sig ind i ikke tidligere prøvede Eksperimenter. Den Interessebølge, der nu er opstaaet, kan ikke paa samme Maade henføres til iøjnefaldende Nydannelser inden for den russiske Økonomi. Den hidrører fra den enkle Kends-

gering, at Sovjetsamfundet under Krigen viste sig i Besiddelse af en saa forbavsende Styrke. Da den økonomiske Organisations Effektivitet i høj Grad er bestemmende for den militære Styrke, er det derfor forstaaeligt, at Verden paany er begyndt at interessere sig for det økonomiske System i Rusland. Og det er i og for sig ogsaa meget forstaaeligt, at denne Gang er Økonomerne, der skriver om Rusland, medens det tidligere mest var Journalisterne. Det drejer sig nu om at beskrive og forklare faktiske økonomiske Forhold, hvorimod de tidligere Perioders Skribenter kunde give Fantasien nogenlunde frit Løb med Hensyn til det nye økonomiske Systems vidunderlige Udviklingsmuligheder, simpelthen fordi distraherende Erfaringer og tørre Kendsgeneringer endnu ikke forelaa.

Nationalekonomisk Tidsskrift har tidligere bragt Anmeldelse af Alexander Baykovs og Prokopovicz's Bøger om den russiske Planøkonomi. Den Bog, som her skal omtales, er af betydeligt mindre Omfang, men den er ligesom disse skrevet af en Økonom. Forfatteren, der er Lektor i Nationaløkonomi ved Universitetet i Cambridge, vil endnu være en Del af Tidsskriftets Læsere bekendt fra et Besøg i København i 1935, der bl. a. satte sig Spor i et meget bemærkelsesværdigt Foredrag, som er optrykt i Hæfte VI i den paagældende Aargang af Tidsskriftet.

Den danske Udgave af Dobb's Bog er et Sammendrag af to af Forfatterens Bøger om samme Emne, udkommet henholdsvis i 1941 og 1942. Den indeholder 6 Kapitler: Planøkonomiens Teknik og Metode; Fra Zarismen til den anden Verdenskrig; Penge- og Finansvæsen; Det kollektive Landbrug; Fagforeningernes Stilling; Arbejds- og Lønforhold.

Kapitlet om Planøkonomiens Teknik og Metode, der er Bogens mest omfattende Afsnit, er samtidig det Afsnit, som bringer mest nyt, dog tæt fulgt af Kapitlet om Penge- og Finansvæsen.

De centrale Planorganer har været organiseret Gang paa Gang for at opnaa større Smidighed, bedre Koordination og klarere Kompetencedeling. Det samme gælder Organisationen inden for de enkelte Virksomheder. Udviklingslinien har her været den, at man efter naivt-kommunistiske Forsøg paa at

lade alle være med til at bestemme alt muligt, nu efterhaanden er naaet frem til et personligt Ansvarlighedsprincip, hvor Ledelsen inden for de afstukne Planrammer træffer Afgørelserne paa eget Ansvar, men under fuld offentlig Kontrol.

Et af de vanskeligste Spørgsmaal for den russiske Planøkonomi har været Spørgsmaalet om selve Planernes Karakter: Om de skulde være ufravigelige Retsregler, som de underordnede Organer (Brancheorganisationerne og Bedrifterne) blindt skulde efterkomme, eller om de blot skulde være Raad og Henstillinger, der kunde tilsidesættes, naar de underordnede Organer fandt det formaalstjenligt. Disse to Ydermuligheder har vist sig begge at føre til uholdbare Tilstande. Den første, der kunde karakteriseres som en egentlig Kommandoøkonomi, fremkalder stiv Bureaukratisme og alt for snævre Grænser for Underleddenes Initiativ og Bevægelsesfrihed. Og den anden fører til Kaos. Man synes nu at have arbejdet sig frem til en Mellemløst, idet der gennem Aarenes Erfaringer er udviklet et ret fintmærkende statistisk Apparat til Iagttagelse af og Kontrol med de økonomiske Processer, saaledes at Planerne løbende kan tilpasses efter de Impulser, der udgaar fra Bedrifterne og Brancheorganisationerne samt fra Forbrugernes Efterspørgsel. Selve den oprindelige Plan opstaar ligeledes ved et Sammenspil mellem de centrale Planmyndigheder og Underorganerne. Først udarbejdes der et summarisk Planudkast i de øverste Planorganer. Udkastet sendes derefter til Udtalelse hos Brancheorganisationerne og Bedrifterne, saaledes at disses Kommentarer og Forslag til den mere detaljerede Udformning kan indgaa i Overvejelserne ved den endelige Planlægning; — altsaa en Procedure, der i meget ligner den, som paa begrænsede Omraader har udviklet sig herhjemme under Krigs- og Krisetidens Restriktioner. Selve Planen minder i sin Opbygning om de Nationalbudgetter, som flere vesteuropæiske Lande har udformet efter Krigens Afslutning.

I Kapitlet om Penge- og Finansvæsen redegøres der for, hvordan den indirekte Beskatning, Omsætningsskatten, er kommet til at indtage en dominerende Rolle. Mellem 65—75 pCt. af Statens Indtægter kommer fra denne Skat. Forfatteren nævner det sæd-

vanlige kommunistiske Forsvar herfor: at den indirekte Beskatnings usociale Karakter formindskes i samme Omfang, som Indkomstilighederne nivelleres, og i samme Grad, som Skatten differentieres efter Varens Karakter af Luksus. Men Hovedforklaringen lægges dog paa det rent praktisk-politiske Hensyn, at Beskatningen maa indrettes saaledes, at den i mindst muligt Omfang hæmmer Befolkningens produktive Virkelyst. Da Femaarsplanerne begyndte, og Investeringsraten bragtes op til $\frac{1}{4}$ af Nationalindkomsten, blev det nødvendigt at slaa Bro mellem Vareudbud og Efterspørgsel gennem en stærkt øget Beskatning. Skulde denne vældige Overskudskøbekraft inddrages i Form af Indkomstbeskatning, vilde Befolkningens Arbejdsvilje let svækkes. Denne Fare mentes ikke at foreligge i samme Grad ved Anvendelsen af indirekte Skatter, og derfor valgtes denne Vej. At Omsætningsskatten desuden bekvemt kunde indpasses i Virksomhedernes Prispolitik var et yderligere Motiv. Omsætningsskatten er i det korte Løb den Faktor, der afstemmer Detailpriserne med Befolkningens Købekraft og Efterspørgselsstrukturen. I det lange Løb etableres Ligevægten ved Produktionstilpasning, medmindre det drejer sig om et Forbrug, som Myndighederne ønsker at hæmme eller fremme uden Hensyn til Rentabilitetsovervejelser.

Den Side af russisk Samfundsøkonomi, som har vakt største Opmærksomhed udadtil og voldt de største Vanskeligheder indadtil er utvivlsomt Landbrugets Socialisering. Denne Forvandringsproces belyses i Kapitlet om de k o l l e k t i v e L a n d b r u g.

Der findes to Slags Landbrugsbedrifter: Statsbrugene, der ejes af Staten og drives som en Fabrik, hvor Arbejderne beskæftiges for Løn ligesom Industriarbejderne, og Kollektivbruget, der er selvejende Institutioner organiseret paa Andelsbasis. Kollektivbrugene er efter Udbredelse langt den vigtigste Form. Deres gennemsnitlige Størrelse er ca. 400 ha, medens Statsbrugenes Størrelse er 2000 ha eller mere. Naar en Bonde tilslutter sig et Kollektivbrug, bliver hans Jord og Driftskapital incl. evt. Husdyr lagt til den almindelige kollektive Ejendom. Dog tillades det ham at beholde et vist Antal Malkekælv, Faar og

Geder, Svin og Fjerkræ, og han har Lov til selv at dyrke en Jordlod paa op mod en Hektar. Disse Jordlodder er hovedsagelig bestemt til Havebrug. Hvis han paa noget Tidspunkt ønsker at forlade Kollektivet, har han Adkomst til et Stykke Jord af samme Størrelse som det, hvormed han oprindeligt bidrog til Fællesskabet. Hvordan dette nærmere praktiseres er dog uklart, da det i Vedtægterne for Kolkhoserne er bestemt, at den Jord, der drives af en Kolkhos, ikke maa afhændes til Medlemmer, der ønsker at trække sig ud af Fællesskabet.

Kollektivbrugets Nettoudbytte udbetales ved Aarets Slutning som en Dividende paa Basis af det Antal Arbejdsdage, de enkelte Medlemmer har bidraget til det fælles Arbejde paa Bruget. Arbejde af forskellig Art og Kvalitet omregnes efter en fastsat Skala.

Socialiseringen af russisk Landbrug har ikke alene været drevet frem af ideologiske Hensyn og Ønsket om at ophjælpe Produktiviteten og indføre moderne Teknik i et tilbagestaaende Erhverv. Alene Vanskelighederne ved under en reguleret Økonomi at skaffe Varerne frem til Byerne fra de mange Millioner selvstændige Brug var i sig selv nok til at begrunde en Landbrugsreform. Varerne kommer under den nye Bedriftsform frem ad 3 forskellige Kanaler. For det første afsluttes der i Almindelighed Kontrakt med de lokale statsejede Maskinstationer, og Stationerne lønnes for det Arbejde, de udfører, med en Andel af Afgrøden, undertiden med henvend 20 pCt. For det andet er en Kolhos forpligtet til aarligt til Staten at levere en vis Andel af Produktionen til forud fastsatte Priser. Resten kommer frem som frivillige Leverancer til fri Prisdannelse. Pligtleverancerne udgør 15—20 pCt. af Bruttoproduktionen. De fastsættes oprindeligt efter den Retning, som Produktionen faktisk tog paa de enkelte Bedrifter, men nu fastsættes de paa Forhaand stærkt specificeret efter Art (Korn, Kvæg, Mejeriprodukter o. s. v.), hvorved Produktionen ledes i den Retning, som Myndighederne ønsker, altsaa i Princippet en Ordning som den danske Kornordning.

Dobb nævner, at Kollektivbondens Indkomst er lavere end Byarbejderens, men han mener, at der i de senere Aar har været en mærkbar Stigning, og at den er væsentlig højere end

før Revolutionen. I Rusland som i de privatkapitalistiske Lande har Landbruget haft Højkonjunktur under Krigen.

De to sidste Kapitler handler om Arbejdsforholdene i Industrien. Lønfastsættelsen indgaar som et Led i den samlede Plan, og Fagforeningernes Medvirken ved Fastsættelsen af det almindelige Lønniveau og Forholdet mellem Lønningerne i de forskellige Fag er udelukkende konsultativ. Derimod har de afgørende Indflydelse paa Udformningen af Detailbestemmelserne inden for Bedrifterne: Uddannelsesforhold, Arbejderbeskyttelse og andre sociale Foranstaltninger, Overarbejdets Omfang og Vederlag, Betingelserne for Ansættelse og Afskedigelse, Udarbejdelse af Akkordsatserne o. s. v.

Fagenes Placering i Lønskalaen udnyttes bedst til at regulere Arbejdskraftens Fordeling mellem de forskellige Produktioner. Det nævnes saaledes, at Kulindustrien, som ved Femaarsplanernes Begyndelse i 1928 stod som Nr. 13 i Lønskalaen, ved Udgangen af den anden Plan i 1937 var steget til Nr. 2. Den svære Metalindustri var rykket op fra Nr. 9 til Nr. 5 og Olieindustrien fra Nr. 8 til Nr. 1. Ca. 75 pCt. af alt Arbejde udføres i Akkord med stærkt udviklede Præmie-Akkordsystemer. Lønforskellene er herigennem blevet langt større end kendt i den gamle Verden. Det nævnes saaledes, at Gennemsnitsfortjenesten inden for de højst betalte Arbejdergrupper ligger 5—6 Gange over Fortjenesten i de laveste Grupper. Præmie-Akkordsystemet medfører endvidere at Produktionsnormerne maa forhøjes, efterhaanden som den tekniske Produktivitet forbedres, idet Arbejdsomkostninger pr. Enhed ellers vilde vise fortsat Stigning. Vanskelighederne ved at ændre hidtidige Normer synes ikke mindre i Rusland end andetsteds. Stakhanov-Arbejderne anses af deres mindre energiske eller mindre dygtige Kolleger for Morakere. Stakhanov selv maatte paa sin Arbejdsplads døje Haan og Chikaneri »paa Grund af sine nymodens Idéer.«

Industriarbejderen har som herhjemme 2 Ugers betalt Ferie, men kun hvis han har arbejdet mindst 11 Maaneder i samme Virksomhed. Denne Klausul blev indført i 1937 for at modvirke det Kontor- og Fabriksflakeri, der

udviklede sig som en Følge af Femaarsplanernes anstrengte Beskæftigelsessituation. Samme Aar indførtes Arbejdsbøger af samme Art som Arbejdskortene herhjemme under Krigen, og Socialforsikringssatserne gradueredes efter Anciennitet i Virksomheden. Trods alt maa Forholdene i Industrien dog forekomme Befolkningen relativt tillokkende. Siden Femaarsplanernes Begyndelse er næsten hele Befolkningstilvæksten gaaet til Industrien. Antallet af Industriarbejdere voksede fra 12 Mill. i 1928 til 27,5 Mill. i 1939.

Til Belysning af Produktionsudviklingen anbeføres, at Indexet for den totale Industriproduktion regnet i 1928-Rubler, naar 1928 sættes til 100, ved Udgangen af 1940 var steget til 700. Kapitalgodeproduktionen alene var steget til 1040, Konsumgodeproduktionen »kun« til 535. Det nævnes, at Indexberegningerne har været kritiseret af den engelske Statistiker Colin Clark. Landbrugsproduktionens Vækst i Løbet af de to første Femaarsplaner 1928—37 er bl. a. af Baykov beregnet til ca. 30 pCt., hvoraf ca. 20 pCt. hidrører fra Væksten i Udbytte pr. Arealenhed.

Man faar gennem Dobbs Bog et udmærket Indtryk af den russiske Økonomis Teknik og af de Resultater, der er naaet. Det er tydeligt, at Forfatteren er sympatisk indstillet over for Emnet, men han er dog saa meget Videnskabsmand, at det saglige hele Tiden faar Lov at dominere. Hans Bog udfylder et stort Hul i den meget sparsomme Litteratur af saglig Art om det nye Rusland, som findes herhjemme.

For en dansk Læser er det interessant at bemærke, at de tekniske Vanskeligheder, som dansk økonomisk Administration har haft at løse i Aarene siden Verdenskrisen — hvor vi begyndte med en modificeret »Planøkonomi« — men især i Krigsaarene, i meget ligner de russiske. Det er nok værd at lægge Mærke til, at selv i det gennemsocialiserede Rusland kender man Fænomener som Pengerigelighed; betinget Salg og Køb; Kontor- og Fabriksflakker; blaa Mandage; Feriementalitet; Arbejdskort; Sortbørslønninger (foraarsaget af de statslige eller kooperative Virksomheders Konkurrence om den knappe Arbejdskraft); ulovlige Vareforringelser (for at Virksomhederne saa meget lettere kan opfylde Plantallenes Pro-

duktionsmængder og opvise det størst mulige Overskud); Rivalisering og Kompetencestridigheder mellem de offentlige Myndigheder; ja, at det selv i Rusland, hvor Modsætningen mellem Stat og Erhvervsliv efter Teorien skulde være ophævet, er et Problem for de planlæggende og kontrollerende Myndigheder at faa paalidelige og udtømmende Oplysninger frem fra Virksomhederne.

S. Gammelgård Jacobsen.

James A. Maxwell: The fiscal impact of federalism in the United States. Harvard Economic Studies No. 79. Harvard University Press. Cambridge, Mass. 1946. 427 S. \$ 5.00.

Industrialiseringen, den højere Grad af Mobilitet paa saa at sige alle Omraader og flere andre Forhold har ført med sig, at der nutildags er et langt større finansielt Samarbejde mellem Staten og de forskellige Former for Kommuner i Landene. I Virkeligheden er Beskrivelsen af og Læren om disse Relationer mellem Kommunerne og Staten eller i federale Stater desuden mellem Staterne og den nationale Regering ved at udvikle sig til en ny og betydningsfuld Gren af Finansvidenskaben. Den Bog, der her skal anmeldes, giver et betydningsfuldt Bidrag til den deskriptive Del af dette forholdsvist nye Objekt for videnskabelig Behandling.

I faa Lande er disse Forhold saa komplicerede som i U.S.A., hvor man har flere forskellige Led af offentligt Styre end vel i noget andet Land. Man har den nationale Regering, Staterne, Counties, Towns and Townships og Skoledistrikterne. Særligt kompliceret bliver det hele af, at formelt set, d. v. s. ifølge De forenede Staters Forfatning, er de 48 Stater i mange Henseender ikke underordnede Unionen, men har en vis Grad af Suverænitet. Oprindeligt var Regeringen i Washington ikke meget andet end et fælles Udenrigsministerium for Staterne. Selv Militærvæsenet var oprindeligt en Statsopgave og der er Rester heraf endnu. Men vigtige Omraader saasom Retsvæsen, Politi, Skole- og andet Undervisningsvæsen, Socialvæsen, Sundhedsvæsen og Vejvæsen er den Dag i Dag Statsopgaver, d. v. s. Opgaver, der sorterer under Staterne, og som Unionen i og for sig ingen Ret har til at blande sig i.

Nu er der imidlertid selvsagt Brug for en vis Grad af Ensartethed paa disse Omraader. Nordstaterne kan f. Eks. være interesserede i, at Sydstaterne opretholder et ordentligt Skolevæsen, for mange Nordstatsborgere har levet deres Barndom i Syden. Og deres daarlige Skolekundskaaber er til stadig Gene ikke blot for dem selv, men ogsaa for deres Naboer. Norden kan nutildags heller ikke være ligeglad med Sundhedsvæsenets Organisation i Syden. En Epidem, der starter i Alabama, vil hurtigt kunne forplante sig til New York. Der er derfor Brug for en national Politik paa mange Omraader.

Ganske særligt kom dette frem under The new Deal. Pengepolitik og Beskæftigelsespolitik maa næsten nødvendigvis styres nationalt. Men mange af de Midler, der skulde og maatte anvendes, hørte ifølge Konstitutionen under Enkelstaterne. At saa mange Omraader hører under Staterne, er ofte blevet fremhævet som et Gode. Man har anført, at herved fremmes en Konkurrence mellem Staterne, og man nævner, at enkelte Stater kan eksperimentere, og de andre lære heraf. Men Sagen har ogsaa en anden Side. Eksistensen af de mange Enkelstater hindrer mange Gange den af Flertallet ønskede Løsning. Det kan f. Eks. ske, at den lovgivende Magt i en Stat i og for sig gerne vilde give højere Socialunderstøttelser, men forhindres heri, fordi den frygter, at de nødvendige højere Skatter vil skræmme Industrien bort fra den paagældende Stat og ind i Nabostaten. Og de højere Socialunderstøttelser vil eventuelt tiltrække Nabostaternes trængende. At alle Stater har denne Frygt, afholder dem alle fra at gøre noget, de i og for sig alle ønsker.

Konflikten mellem paa den ene Side Forfatningen og paa den anden Trangen til Regulering og Ensartethed af de offentlige »Væsener« har i U.S.A. ført til en ganske særlig Form for Lovgivning. Unionen tilbyder Enkelstaterne finansiell Bistand, hvis de vil opfylde visse Betingelser, medens Bistanden nægtes eller tilbagedrages, hvis Betingelserne ikke opfyldes. Dette kræver ikke Staternes Suverænitet, for de kan altid nægte at gennemføre det ønskede ganske vist med det Resultat, at de intet Tilskud faar. Paa denne Maade er det lykkedes Unionen at faa